

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 22

83. ÅRGANG
27. NOVEMBER

1971

FATTIGDOM - ENORME AVSTANDER - PRESTEMANGEL

(SIDENE 342 - 343)

1 MILL. KATOLIKKER

Den vesttyske avisen PUBLIK's medarbeider Helmut Herles, har hatt et intervju med en av de brasilianske biskoper ved Synoden i Roma, biskop Valfredo Tepe i bispedømmet Ilheus i staten Bahia. Etter vår mening har hans argumenter for prestevielse av gifte menn stor vekt også etter det som skjedde på Synoden i Roma — det er, som Tepe fremholder, fortsatt enhver biskops rett å bringe dette spørsmål inn for paven.

Biskop Tepe ble født i Münster i Westfalen i 1918. Han ble fransiskaner og senere viet til biskop i mai 1967. Fra starten av gjorde han seg kjent i den brasilianske bispekonferanse som en kjenner av prestenes problemer, og han ble valgt som en av konferansens talsmenn på den avsluttede Synode.

PUBLIK: Biskop Tepe, De har på Synoden talt for at Kirken skulle gi mulighet for at gifte menn kunne bli prester (vir probatus). Samtidig har De under arbeidet i den tyske sproggruppen opplevd at det for eksempel er tyske katolske biskoper som hadde et annet syn på dette. Hvordan begrunner De Deres holdning?

TEPE: Jeg har forsøkt å gjøre våre pastorale grunner noe klarere for mine medbrødre i den tyske gruppen. Jeg har ofte stuset når kardinalDöpfner og andre biskoper har talt, jeg har merket hvilken forskjell det er i Tyskland og i Brasil på det pastorale område.

La meg forsøke å gjøre dette tydeligere ved å sammenligne forholdene.

Biskopene i Forbundsrepublikken har fra 600 til 1500 prester pr. fra en til to millioner innbyggere i et bispedømme. Mitt eget bispedømme i Bahia er 28 000 kvadratkilometer stort med rundt en million mennesker, deriblant to byer med over 100 000 innbyggere. Til dette har jeg 37 prester. Jeg husker at kardinal Döpfner spurte: Hvor mange ordensfolk har De i tillegg til dette? Jeg svarte: De 37 er både sekularprester og ordensprester, det er ikke fler. Da forsto mine tyske medbrødre at det overhodet ikke gikk an å sammenligne vår situasjon med den man har i Tyskland. I tillegg kommer også de enorme avstandene vi har. Mitt bispedømme er like stort som hele Nordrhein-Westfalen, men vi har ikke et utbygget kommunikasjonsnett som dere. Først nå bygger myndighetene en vei som vil knytte sammen vårt område til en enhet.

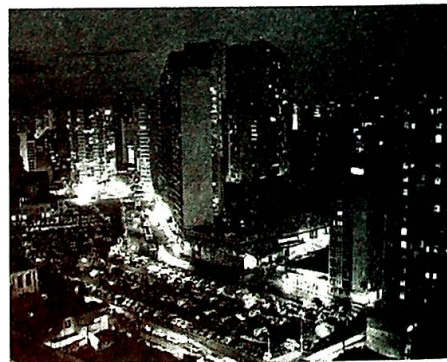
Situasjonen gjør det nødvendig med en omstrukturering av det pastorale arbeidet. I noen år nå har vi hatt en samlet plan for dette i Brasil. Vi etterligner ikke mer Europa, det vil si, vi kan ikke mer gå ut fra at vi har en prest for hver 1000 innbygger. Det er ingen økning i pretekall, de blir tvert imot færre når man sammenligner dem med stigningen i befolkningstallet. Seminarerne står tomme. Og man kan ikke lenger fylle hullene med hjelp utenfra. Derfor må vi forsøke å finne en løsning som vokser frem av folket selv. Vi prøver å virkeliggjøre ideen om Comunidade de Base, det kristne grunnfelleskap. Og av det følger at oppgaver som geistligheten tidligere hadde monopol på, overføres til ordensfolk og til legfolk.

Dermed oppstår i mindre steder eller i forstedene basis-menigheter (Grundgemeinden) i hvilke legfolk selvstendig overtar ledelsen og de karitative oppgavene. En overtar kultustjenesten, en annen nestekjærlighetens tjeneste. Allerede nå har disse legfolk anledning til å døpe, til å dele ut kommunionen og til å forestå bønne- og gudstjenester. Vi har også bedt Rom om at disse legfolk skal kunne assistere ved giftemål. På den måten blir folket kristnet ved hjelp av disse og behøver ikke bestandig vente på at det skal komme en prest til dem. Disse legfolk i de nevnte basis-menighe-

ter må handle i overensstemmelse med misjonsprestene. Disse, misjonsprestene, bør på sin side helst arbeide i grupper, de må ha en grundig teologisk utdannelse, gå opp i sitt arbeide med virkelig hengivelse og ikke være bundet til hjem, barn eller foreldre. De må også være solibatære misjonærer som må hjelpe til med å bygge stadig mer ut av våre basis-menigheter og gi menighetene åndelig støtte og kraft.

PUBLIK: Det som De hittil har fortalt om, kan imidlertid også gjennomføres uten vir probatus, uten prestevielse av gifte menn. De har foreløpig ikke i denne samtale talt for at disse legfolk — ledere av basis-menighetene — også må kunne feire Eukaristien.

TEPE: Nødvendigheten av dette blir diskutert hos oss, man trenger en dypere teologisk behandling av spørsmålet. Noen biskoper har på det pastorale området satt igang og ledet et godt forarbeide og brakt flere mindre fellesskap og enheter opp på et høyere religiøst nivå. Det er i disse grupper spørsmålet blir aktuelt.

Storby (Sao Paulo).

PUBLIK: Er dette en sterk gruppe innen den brasilianske bispekonferanse?

TEPE: De er i mindretall. Også i Brasil er det meningsforskjell akkurat som mellom mitt bispedømme og noen tyske bispedømmer. Biskopene i de store byene og i de sydlige områder av landet trenger ganske enkelt ennå ikke å gi seg i kast med dette spørsmål. Likevel har jeg på Synoden i Rom stått frem som talsmann for

- 37 PRESTER

den brasilianske bispekonferanse i synet på vir probatus. På de brasilianske biskopers møte i 1969 hvor pres-tenes situasjon sto i forgrunnen under drøftelsene, kom det frem en uttalelse om problemet som ikke var særlig klar. Nå har imidlertid den komité av bispekonferansen som hadde til oppdrag å forberede vårt arbeide på Synoden kommet med en helt tydelig erklæring. I august måned ble det foreslått med 26 ja-stemmer (mot 8 nei-stemmer) at man skulle tillate prestevielse av gifte menn der hvor det pastoralt er behov for det, der hvor man holder seg til den brasilianske bispekonferanses retningslinjer i saken og hvor man har pavens godkjennelse.

PUBLIK: Vi må enda en gang få komme tilbake til utgangspunktet for vår samtale, hvorfor den igangsatte fordeling av prestedienstens oppgaver i Deres område ikke er nok, hvorfor den nye menighetsleder nå også bør få rett til å feire den hellige messe.

TEPE: Det store problem, som også uroer meg teologisk, er følgende: Hvorfor skal disse basis-menigheter — når de gjennom og med sine ledere etter hvert mer vokser frem som virkelig, intensivt engasjerte kristne menigheter, gjennom ordets gudstjeneste og gjennom sin karitative virksomhet — ikke også ha rett til å feire Eukaristien? Det er ingen fullstendig feiring av Eukaristien når en legmann utdeler en kommunion som er konsekrent for flere uker siden. Er det nok at solibatære misjonsprester nå og da kommer til menighetene for å feire messen? Mange biskoper som har sett disse basis-menigheter vokse frem

under ledelse av legfolk spør seg selv i fullt alvor om menighetene vil kunne bestå uten regelmessig feiring av messen. Mange ønsker derfor at muligheten for vir probatus ikke blir stengt. Det dreier seg ikke om en avgjørelse fra idag til imorgen, men om en modningsprosess.

PUBLIK: Paven har allerede i sitt brev til statssekretæren, kardinal Villot den 2. februar 1970 åpnet døren noe for vir probatus. Siden denne Synode ikke kan vedta noen bindende vedtak, men bare gi råd, kan De, i tilfelle av at Synoden viser seg å være mer pavlig enn paven selv, så likevel be om Roms godkjennelse?

(Intervjuet forgikk før Synodens avslutning. — Red.)

TEPE: Paven forbeholder seg i hvert tilfelle å treffe den endelige avgjørelse. Uansett hva Synoden bestemmer seg for, kan vi i hvert tilfelle vende oss til paven, dette kan forøvrig foregå uten å vekke oppsikt.

PUBLIK: Fra en annen biskop, mgr. Rettler i Nordøst-Brasil har vi fått vite at menn der allerede i tre år har forberedt seg til prestevielsen gjennom kurser, at paven allerede er anmodet om å gi tillatelse til dette, og at man har fått et bindende tilsagn. Er De kommet så langt i Ilheus? Eller akter De å vende Dem til paven i løpet av noen dager?

TEPE: Jeg kjenner ikke til enkelthetene i nevnte sak. Men da den brasilianske bispekonferanse ikke samlet vil fremsette en slik anmodning for paven, må man vel regne med at enkelte bispedømmer vil legge frem spørsmålet i Rom. Hver enkelt biskop har rett til å vende seg til Den hellige far med et slikt problem. I mitt bispedømme har vi ikke muligheter for dette i morgen, kanskje om noen få år. Men muligheten må ikke stenges. Spørsmålet om vir probatus avhenger dessuten av hvordan disse basis-menigheter utvikler seg.

PUBLIK: Er det ikke en fare for, på grunn av muligheten for en utvikling mot gifte menn i presteembedet at færre unge menn enn før erklærer seg rede til å gå inn i et

REDAKSJONELT:

VIR PROBATUS

Bildet på forsiden (kassene er ikke fugebur, men elektriske målere) er fra et fattig strøk av kjempelandet Brasil. Uansett sluttresultatet fra Synoden i Rom, regner katolske biskoper i slike områder med vir probatus som en pastoral nødvendighet. Noe som de håper ikke stenges ute fra Kirkens liv på grunn av fordommer, frykt og misforståelser. Noen av disse biskoper er antagelig allerede nå klar til å legge frem saken på nytt — direkte for pave Paul.

Vir Probatus — som det tales atskillig om i det intervju med biskop Tepe som vi gjengir på disse sider om situasjonen — er det latinske «kodeord» for Synodens kontroversielle spørsmål, prestevielse av gifte menn. Det er antagelig et fremmedord som vi ikke blir kvitt så lett i Kirken. Det samme gjelder uttrykket Comunidade de Base, det som tyskerne kaller Grundgemeinden og som vi her i bladet hittil — i mangel av noe bedre — har kalt basis-menigheter. Alle de nevnte betegnelser forteller om ting som er under utvikling i dagens katolske Kirke. A. R.

solibatært liv for å danne kjernegrupper av misjonærer, grupper som De trenger i Deres pastoralplan?

TEPE: De prester dette gjelder i Brasil kjenner disse innvendinger. I mitt bispedømme er situasjonen den at jeg i løpet av neste år vil ha den lykke å kunne ordinere seks solibatære prester. Min forgjenger har fått gjennomført et godt arbeide her. Nå kan man naturligvis si at disse unge menn kommer fordi de i neste omgang kan regne med samarbeide med gifte menn. Men like lite kan man tvile på at ingen mer vil leve i solibat når vir probatu står for døren. Jeg forstår godt hvorfor man har slike bekymringer i Europa, her forgår en ideologisk kamp mot solibatet. Og dette forer igjen til at mange biskoper ikke våger noe. De tror at det blir slått en bresje i muren hvis vir probatus kommer, at det er begynnelsen på slutten for solibatets vedkommende. Hjemme hos oss dreier det seg ikke om ideologiske motsetninger for eller mot solibatet, hos oss er det bare snakk om en pastoral nødvendighet.

DET EVIGE LIV

Et par lesninger i november konfronterer oss med det sentrale i Kristi budskap: nemlig oppstandelsen og livet etter døden.

Det er ingen tvil om at vår tenkning om død og oppstandelse befinner seg i en krise. De klare forestillinger vi kanskje engang hadde om livet etter døden holder liksom ikke lenger, de øver knapt noen uimotståelig tiltrekning på oss. Å forestille seg en himmel full av sjeler, hvor engler, kjeruber og serafim ferdes, en himmel med palmer, troner og kroner og hvor en tilbringer all sin tid med å betrakte Guds majestet, forekommer oss nærmest umenneskelig og er neppe en oppfyllelse av vår dypeste menneskelige lykke.

Disse menneskelige forestillinger om livet etter døden kan — og har gjort det — bringe selve troen på livet etter døden i fare.

I Evangeliet finner vi noe lignende. Saddukeerne med sine menneskelige forestillinger om livet etter døden, har vanskelig for å tro på oppstandelse, fordi den etter deres syn skulle føre til umulige konsekvenser.

Hver gang vi taler om livet etter døden eller vil forestille oss i bilder hvordan dette livet ser ut, må vi være klar over at det er en menneskelig uttalelse over en tilværelse som ligger utenfor grensene av vår menneskelige eksistens.

Troen på oppstandelse er uttrykket for en livserfaring som ikke lar seg fatte i begreper av tid og plass.

Jesus svarer da heller ikke direkte på saddukernes spørsmål, men sier: lev på en slik måte i denne verden at du blir funnet verdig til et liv etter døden. Gud er ikke en Gud for de døde, men for levende mennesker. For Gud lever alle.

Det evige liv er ikke noe som først begynner etter vår jordiske tilværelse. Det kristne ideal er ikke å vente tålmodig på at denne syndige verden skal ta slutt, men å foregripe denne begivenheten, ved å sette alt inn på å skape de første ansatser til Guds rike her og nå. Der er tale om både kontinuitet og brudd. Himmelen blir ikke rett og slett en fortsettelse av denne verden, men heller ikke en umenneskelig tilværelse. Et liv med Gud etter døden forvandler oss og gjør oss mer menneskelige.

Det er en bibelsk tanke at det evige liv allerede er begynt. Ved dåpen får vi de forutsetninger som skal til for å stå i det riktige forhold til Gud, den verden vi lever i og oss selv. De som erfarer kjærlighet og Guds nærvær i denne verden, vil kunne kjenne ham i den neste. De som i denne verden kan møte Gud bak tegn og skikkelser, vil ha glede av å være sammen med ham for alltid.

Når Kristus lover oss evig liv, betyr det at han gir oss del i sitt liv. Det vil si et liv i kjærlighet hvor et menneske får utfolde seg på høyest mulig måte. Kristus er oppstandelsen og livet, fordi han tilbyr oss del i et liv som er så rikt og så givende at vi ønsker at det aldri skal ta slutt.

Den hellige ånd burde gjøre oss i stand til å erfare Gud i denne verden og i våre medmennesker. Han setter oss i stand til å vurdere alt på den riktige måte og gir oss glede ved de rette ting.

Himmelen vil være en ny fødsel for det beste vi har kjent på jorden. Har jeg trodd? Da skal jeg nå få se. Har jeg gledet meg over hans verk? Så skal der være mer å beundre og glede seg over hver dag. Har jeg lagt merke til og studert hvordan tingene er bygd opp? Så skal jeg få vite mer om alt som betar meg, og skal jeg få oppdage all den sannhet som jeg tålmodig har søkt her nede. Har jeg gjerne kjempet for rettferdighet og fred, har jeg gledet meg over å kunne vise miskunn og tilgivelse. Da har jeg allerede trådt inn i evigheten, for på denne måte lever man allerede nå med Gud. Vi må begynne å leve et liv som kan vare alltid.

BODØS KULTURPRIS

Dominikanerinnene i Bodø er tildelt byens kulturpris for 1971. Det er særlig på grunn av søstrenes arbeide i barne- og ungdomssektoren at kulturutvalget har tildelt dem prisen, fremgår det. Årets kulturpris er på 4000 kroner.

St. Olavs redaksjon i Oslo slutter seg til gratulantene. Prisen er meget fortjent.

RED.

Finn Thorn om Vera Henriksens roman:

PILEGRIMSFERD GJENNOM REFORMASJONEN

Vera Henriksen:
«Pilegrimsferd».
H. Aschehoug & Co.
Oslo 1971.

I fjor utga Vera Henriksen en bok med emne fra reformasjonstidens Norge. «Trollsteinen» var en løfterik bok, som fikk en til med spenning å vente på fortsettelsen. I år er den kommet, og «Pilegrimsferd» innfrir fullt ut våre forventninger, og vekker nye. Vi vet nå så meget om romanens hovedperson, Bent Jonsson Smiugjelsøygården, at det gjenstår å få se hvordan det til slutt går med denne merkelige bonden oppe i fjellbygden Lom.

Det er en krevende oppgave Vera Henriksen har satt seg med denne romansyklusen om Bent Jonsson. Det er intet mindre enn de åndelige brytninger som Luthers reformasjon førte med seg, som hun tar og søker å gjøre levende i Bent Jonssons skjebne. Motsetningene i tiden har forfatterinnen villet markere ved å gjøre Bent selv til en mann med sterke indre motsetninger. På farsiden er han av bondeætt, gjennom sin mor, Magdalene Bille, er han i slekt med Danmarks fremste adel. I sine unge år har han studert teologi, med tanke på å bli luthersk prest, ved universitetet i København, samtidig som han gjennom sin morbror Bent Bille, som hadde vært katolsk prest, kommer i nær berøring med den katolske kirke. Også Bents far har vært katolsk prest, men var gått over til Luthers lære, hadde giftet seg med Magdalene Bille, og slått seg ned på fedregården Smiugjelsøygården i Lom. Slik er alt lagt opp til et møte med den religiøse uro og forvirring som kjennetegner det 16. århundre. Alt avspeiler seg i Bents sinn, og gjør tidsrommet levende for oss. Dette er historieskrivning i romanform av høy verdi. Det er tydelig at det ligger grundige studier bak dette verk, som gjør at både mennesker og tidsmiljøet står frem i klare og fengslende trekk. Vera Henriksen har klart å gjøre oss til samtidige med de men-

nesker vi møter. I tillegg til dette kommer skildringen av fjellbygden Lom, og Jotunheimens ville fjell-landskap. Her møter vi malende utsyn over norsk høfjell slik vi kjenner det fra alle årstider i dette land.

Men så særpreget norske disse bøkene er, så retter de samtidig vårt blikk ut mot det Europa som ble rystet av tidens religiøse brytninger. I årets bok, «Pilegrimsferd», følger vi Bent på hans reise til Danmark, Belgia og Frankrike, og lærer en rekke av tidens fremste menn å kjenne. Vi får høre om et besøk hos Martin Luther i Wittenberg, vi stifter bekjentskap med den store humanist Erasmus fra Rotterdam, og møter også den norske jesuitt Laurentius Norvegus. Denne reisen foretar Bent så å si i sin avdøde fars, Jon Ivarssons, fotspor. Bents morbror hadde vært en god venn av Jon Ivarsson, og av ham får Bent overlatt en bunke brev skrevet av faren. Gjennom disse brevene lærer vi en eiendommelig mann å kjenne, hvis tragiske livsskjebne gjør et sterkt inntrykk på Bent. Bent blir grepet av ønsket om å lære sin far bedre å kjenne, og drar derfor til Paris for å oppsøke en av farens venner fra hans studietid der. Ved møtet mellom presten Guillaume Pavannes og Bent i Saint Pierres kirke på Montmartre, skjer det som et møte mellom den døde faren og sønnen. I samtalene med presten Guillaume får Bent ikke bare et nærmere kjennskap til sin far, men han får også større klarhet over seg selv og sin egen livsstrid. Bent står nemlig overfor det vanskelige valg mellom å slå seg ned som adelsmann i Danmark, med alle de privilegier og fordeler det fører med seg, eller å vende tilbake som bonde i Lom. I disse hans overveielser, sammen med lesningen av farens brev, får vi både innblikk i motsetningene i Bents karakter, som i de ytre omstendigheter i tiden som har skapt konflikter både i hans eget og i farens liv. Forfatterinnen gir oss her å se inn i sterke, indre, åndelige kamper, som viser dyp forståelse for religiøst sjeleliv, og som

gjør lesningen av denne bok til en berikende opplevelse.

En bok som denne stiller store krav til leseren. Han må være åpen for de problemer som en religiøst urolig tid dengang stillet menneskene overfor. Men lever man seg først inn i den verden som forfatterinnen åpner for oss, blir man takknemlig for de verdier man da får del i. Særlig vil jeg peke på et område som blir belyst på en måte som fremkaller stor respekt, nemlig det innviklede problemkompleks som knytter seg til religionsstridighetene i reformasjonens århundre. Forfatterinnen har her klart det kunststykke å skilde såvel den katolske kirke, som de nye kirkedannelser, på en så redelig og upartisk måte at vi bedre enn før forstår hva det hele dreiet seg om. Det blir klart for leseren at dergis autentiske kristne verdier på begge sider, og at det samtidig ble begått feil, ja forbrytelser på begge sider. Ikke minst kan her fremheves den måten hun omtaler Martin Luther på. Hun legger ikke skjul på hans feil, men samtidig ser hun også

(Forts. neste side)

PILEGRIMS . . .

(Forts. fra forrige side)

storheten i denne merkelige mann. I et av Jon Ivarssons brev leser vi:

«Jeg liker ham ikke stort. Selvbeherskelse og måteholdenhet er egenskaper som jeg setter høyt hos mine venner, men denne Luther kan flamme opp som en skogbrann, han kan brøle og slenge gnister i alle retninger. Det er hans meninger, hans sjelkamp, hans Gud som høylydt skal forkynnes for all verden. Og særlig hensyn til andre menneskers mer sarte sjelsliv eller følelser later han ikke til å ta. Jeg synes i det hele tatt ikke at hans barmhjertighet mot dem som kommer i veien for ham og hans reform er særlig stor.

Alt dette ser jeg klart. Han er en mann med store feil, men han er også en mann med store dyder. Jeg ser hans kamp mot demonene, både i og utenfor ham selv. Jeg ser lyset i hans øyne når han taler med et barn, varmen i smilene han utveksler med sin hustru, hans gavmildhet, hans grenseløse gjestfrihet som jeg også nyter godt av. Men mest av alt: Jeg ser at hans sjel brenner for Gud. Ilden kan gi gjenskinn i hans øyne slik som jeg bare en gang før har sett det hos noe menneske: Inigo av Loyola. Hans nidkjerhet for Guds sannhet, for Ordet, er grenseløs, hans iver for sjelene er paulinsk i sine dimensjoner, hans tro så overveldende at det å flytte fjell virker som puslingverk; den er sterk nok til å storme det himmelske Jerusalem.»

Om Luthers motpart, den katolske kirke, har Jon Ivarsson dette å si:

«Jeg har mistet troen på en virkelig reform innen romerkirken; en renselse som ikke sparer kniven, men som skjærer vekk enhver betennelse ned til det rene kjøttet, både hva angår utvekster innen teologien og når det gjelder misbruk og moral. Vi har hatt en Hus, en Savonarola, en de Berquin og mange flere som med dem er endt på kjetterbålet; veien er så full av martyrer at vi snubler i dem. Jeg er kommet til å tro at der trenges en rambukk som Luther; at denne mannen med sine dyder og tross sine feil er et redskap i Guds hånd. Jeg er kommet til at når pavekirken ikke vil gi plass for en virkelig reform, så får reformen da, i Guds navn, begynne utenfor pavekirken.»

Den historiske redelighet som her legges for dagen er et av bokens

mange sympatiske trekk. Dette verk av en katolsk forfatterinne er kjemisk fri for katolsk propaganda, — den honnør skal Vera Henriksen ha.

Som Bents far engang gjorde, så gjør nå Bent selv, vender tilbake til Lom. Det er et oppbrudd han foretar, en ny livsoppgave han tar på seg. I hjembygden sitter Anne Glømsdal, med en liten gutt, Bent sønn, og venter på hans tilbakekomst. Dermed er alt lagt opp til en ny utvikling i Bents liv. Med de erfaringer og opplevelser hans utenlandsferd har gitt ham, har han

betingelser for å gi både sitt eget og Annes liv et nytt og rikt innhold. Det er slike forventninger denne rike bok vekker. Når trilogien om den dansk-norske teolog og bonde fra Lom, Bent Jonsson, blir fullført, har Vera Henriksen gitt oss verdifulle innblikk i et stormfullt avsnitt av Europas historie, som har vært med om å bestemme vår religiøse og kirkelige situasjon i dag. Slik er denne roman fra svunne tider en høyst aktuell bok. Vera Henriksen har lært oss selv og vårt folk bedre å kjenne.

EN HEDERSPlass

NORGES

DYR

J.W. Cappelens Forlag

og må anses som et nybrottsarbeide i norsk zoologisk litteratur på mange måter. Det gir oss verdifulle innblikk i dyrenes levevilkår i et land som for mange arter er en utpost mot nord, det forteller om dyrenes atferd og sanseverden, om deres reaksjoner på ytre impulser og om samspillet og den innbyrdes avhengighet mellom de forskjellige arter og deres miljø.

Verkets redaktør, Ragnar Frislid og Arne Semb-Johansson har ære av sitt årelange arbeid. Ikke minst av bind fem som forteller om samspillet i naturen. Dagens mennesker kan forresten ha mye å lære om akkurat dette, og om menneskenes ansvar når det gjelder dette samspill.

A. R.

Skaff

St. Olav

en ny

abonnent

i 1972

En av høstens bøker man mottar med spesiell takknemlighet er ganske enkelt femte bind av det store verket *NORGES DYR* (Cappelen). Da verket startet ble det sagt at det var en serie med store ambisjoner, jeg må bare si at disse allerede nå stort sett er innfridd — rikdommen av førsteklasses fotografier, ofte i glimrende farver, og den aktuelle ajourføring av stoffet i takt med de siste vitenskapelige nyvinninger har gjort verket verdig til en hedersplass i mange bokhyller i dette land.

De fire første bindene har i tur og orden behandlet pattedyrene, fuglene, krypdyr, amfibier og fisker og i hvert fall for undertegnede betydd lange og prektige reiser under vann, i luften, i skogen og på høyfjellet. Foreliggende femte bind har til oppgave å gi et utsyn over landets dyreliv som helhet,

Synoden og kvinnene

AV GUNNELL VALLQUIST

Den nyss avslutade internasjonella biskopsynoden i Rom var etter min mening en ganske deprimerende historia. I stort sett var det bara att konstatera att marschtakten på toppnivå till den grad skiljer sig från den snabba händelseutvecklingen på gräsrotnivå, att klyftan mellan den kyrkliga institutionen och kyrkfolket bara ökas. Inte minst gäller det frågan om någon förändring i lagen om obligatoriskt celibat för prästerna. Resultatet blev här så föga oppmuntrande att man måste vänta sig en märkbar ökning av det redan oroväckande antal präster som lämnar ämbetet. Det återstår sedan att se om de som medver-

kat til synodens negativa svar på frågan ändå kommer att få rätt när de säger sig vara övertygade om att prästkallelserna raskt kommer att öka i och med att ovissheten och de falska förhoppningarna är borta.

Men åtminstone en stimulerande nyhet bjöd synoden ändå på, och den var verkligen övöntad. Det gällde kvinnans ställning i kyrkan, och ingenting på synodens program lät ana att saken skulle komma upp annat än möjligen i förbigående och i samband med allmänna mänskliga rättigheter, när synoden som andra punkt på programmet skulle avhandla rättvisan i världen. Men redan under debatten om

prästerna blev saken aktuell. Den förste som nämnde något om den var ärkebiskop Plourde, Ottawa, som anmärkte på att programmet utelämnat den viktiga frågan om kvinnans ämbete i kyrkan. En svala gör ju ingen sommar — men ett par dagar senare togs ämnet ingående upp av hans landsman, kardinal Flahiff, Winnipeg. Han påpekade att «prästämbetet i Gamla testamentet var strikt begränsat till män på grund av en berättigad reaktion mot de kananeiska fruktbarhetskulterna, där prästinnor spelade huvudrollen». «Många av Paulus uttalanden om kyrkans ordning var sociologiska och inte läromässiga», fortsatte Flahiff; «och därför kan jag inte se att det finns någon dogmatisk anledning till att inte ta upp hela saken till omprövning.» «Andra Vatikan-konciliet uttalade sig kategoriskt mot varje diskrimination av kvinnor i kyrkan, men vi måste erkänna att . . . föga har blivit gjort för att göra allvar av konciliet direktiv.» Kardinalens tal utmynnade i en formell motion att synoden skulle göra en rekommendation till påven/ som bekant har synoden endast rådgivande befogenheter/ att omedelbart inrätta en kommitté bestående av biskopar och präster samt lekfolk och ordensfolk av båda könen, för att grundligt studera frågan om kvinnan och kyrkans ämbeten.

Till Flahiffs yrkande slöt sig dels ärkebiskop Carter från Antillerna, dels biskop Gran från Oslo. Carter påpekade att de skäl som förr angavs mot prästvigning av kvinnor var av kulturell och inte teologisk natur och att dessa skäl inte längre existerar. Gran ställde i utsikt att åtminstone vissa länder inte skulle behöva frukta någon prästbrist om de fick kvinnliga präster.

När debatten om prästerna var slut, övergick synoden till att avhandla ämnet rättvisan i världen, och lika rimligt som anständigt krävdes allmänt att man därvid också borde nagelfara rättvisan i kyrkan. I detta sammanhang kom ytterligare en rad inlägg til fornäm för kvinnan. Det har påpekats, förmodligen med goda skäl, att Lady Jackson, Barbara Ward, just vid

(Forts. neste side)

SYNODEN OG KVINNENE

(Forts. fra forrige side)

denna tidpunkt gjorde sitt inträde som expert i synoden och att hennes glansfulla framträdande, det var första gången i Vatikanen som en kvinna talat till en plenarförsamling av biskopar, och effektiva insats på ett flagrant sätt aktualiserade hela saken. Dagen efter hennes anförande om världsläget konstaterade Theo van Asten, ordensgeneral för Vita Fäderna, att «den underlägsne ställning som traditionellt tilldelas kvinnan *in policy and decision making* inte längre kan gottas.»

Följande dag fick man lyssna till en hel rad inlägg som hövdade kvinnans rättigheter; det kraftigaste kom från alldeles oväntat håll, nämligen från ärkebiskop Byrne, Minneapolis, USAs episkopat är känt för att vara genomgående ytterst konservativt och motsätter sig t. ex. behårt varje ändring i celibatslagen. Byrne sade bl. a.: «Den väsentliga jämlikheten mellan män och kvinnor är en grundläggande kristen princip och varje lag eller sedvänja som står i motsats till den är orättfärdig. Låt oss börja med att ransaka oss själva och se efter vad kyrkan kan göra. Biskopsmötena i olika länder bör grundligt undersöka praxis i kyrkan för att eliminera varje form av kränkning av kvinnans rättigheter. Detta bör kompletteras av en undersökning som anfötröts åt en internationell kommitté enligt kardinal Flahiffs förslag. Sålunda bör man studera möjligheterna att ge därtill lämpade kvinnor en plats i kyrkans tjänst. Inga tjänster i kyrkan får undanhållas kvinnan på grund av argument grundade på manliga fördomar på blint fasthållande vid rent mänskliga traditioner som har sin rot i kvinnans tidigare sociale ställning, eller på tvivelaktig bibeltolkning.»

Ett av de seriösare argumenten mot prästvigning av kvinnor är det eumeniska: där om inte förr går gränsen för vad de orientaliska kyrkorna kan tolerera, brukar man säga. Och ukainske kardinalen Slipyi trädde mycket riktigt upp och avvisade kvinnliga präster såsom varande «mot både skrift och tradition». Men det var den enda röst som höjdes i denna riktning. Desto märkligare var det inlägg som gjordes av kardinal Maximos V Hakim, melkitisk, grekisk-katolsk patriark. Han erinrade först om att han kommer från den trakt där de tre stora monoteistiska religionerna, juden-

dom, kristendom, islam uppstått, och att alla dessa tre behandlar kvinnan som underlägsen mannen. «Trots all vår vördnad och kärlek för Guds Moder forfar vi kristna att anse att mannen skall ha allt ansvar för ledningen och administrationen i kyrkan. Det är på tiden att vi blir mindre orättvisa mot kvinnan.» Och patriarken anslöt sig till Flahiffs förslag samt önskade dessutom att nästa synod skulle ägna sig åt kvinnans ställning i kyrkan och se till att exempelvis ordenssystemer får sin rättmätiga plats i stiftsadministrationer och i den romerska kurian, vid synoder etc. «En gång var det kvinnor som förkunnade evangelium för Petrus.»

Dessa röster i debatten blev också hörda. Sju av de tolv arbetsgrupper som synoden är indelad i gjorde liknande rekommendationer, och sex av dem yrkade på att man snarast undersöker möjligheterna för kvinnans tillgång till kyrkliga ämbeten.

Det är uppenbart att någonting håller på att hända på denna front. Men det behövs nog tid. Trots allt är säkert flertalet både biskopar och andra katoliker oförberedda på en sådan nyhet som kvinnliga präster. Man får vara tacksam att ingen yrkade på någon omröstning i saken nu, och bäst är nog att det dröjer ännu några år. Bland annat därför att man knappast kan önska att kvinnorna integreras i det katolska prästerskapet innan de genomgripande reformer i kyrkans liv och strukturer, som flertalet präster och lekfolk önskar, har satts i gång på allvar. Inte heller kan man önska att ytterligare en stridsfråga splittrar den kyrkliga opinionen. Vad som däremot är positivt och hoppfullt är dels ett sakligt studium av problemet och den därmed sammanhängande upplysning av opinionen som kommer att ske — dels den praktiska verksamhet som i all stillhet bereder marken för en vidare utveckling. Det gäller dåfrämst de allt talrikare församlingar, särskilt i Latinamerika, där ordenssystrar har hand om både själavård, gudstjänster och sakramentsförvaltning, med undantag bara för biktens sakrament och för konsekration av nattvardselementen. Resultaten lär vara entydigt positiva. Liksom Barbara Ward i synoden gör desse systrar i sina byar en viktig insats — kanske den enda avgörande i denna sak: att bryta ett psykologiskt tabu.

En
kloun

Her til lands kaller man giftklumpen i en krabbe for pave — det er lik som det giftigste ordet man kan finne på i farten.

Og paven må fjernes, hvis ikke blir den som spiser krabbe farlig syk.

Forleden hørte jeg forresten at en god venn instruerte vår nesteldste sønn om dette — om nødvendigheten av å ta ut giftklumpen.

Jeg fortalte det til eldstemann som skulle på krabbefest og i flere dager hadde preket for meg at det med giften var gammel overtro.

Jeg sa:

— Odd-Stein var overbevist om at paven burde fjernes. Han snakket med Bjørn om det, om hvordan det skulle gjøres. Bare snakk med Bjørn selv.

Han så forvirret på meg. For sikkerhets skyld gjentok jeg en del:

— Du vet at han har greie på mange ting. Når han sier at paven må bort, så må paven bort. Er ikke noe å gjøre ved det.

— Og han og Bjørn diskuterte hvordan . . . ?

— Mmm.

— Er de blitt gærne?

— Nei, hør nå her. Odd-Stein kjenner flere som . . .

Plutselig stoppet jeg og glante på gutten. Begynte å flire.

— De snakket om krabber, sa jeg. — Ikke om paven i Rom. Er du sprø?

— Kunne ikke noen lave et annet navn på det der i krabbene? Religionskrigene er over.

— Jeg skal forsøke, lovet jeg. — Hvis du . . .

— Ja, jeg skal fjerne . . . fjerne . . .

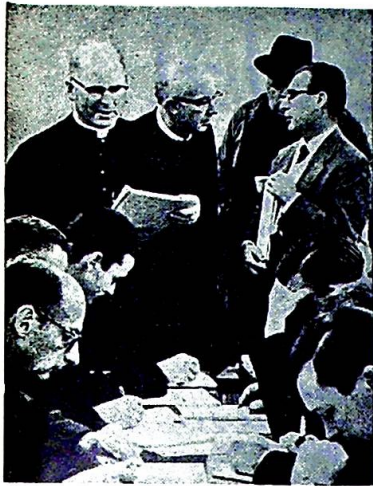
— Nettopp, sa jeg.

ST. OLAV

KATOLSK

TIDSSKRIFT

Arsabonnement kr. 35,—

NYHETER

Det er mange måter å vurdere den avsluttede Bispesynode i Roma på. Newsweeks Religion Editor, Kenneth L. Woodward hører så visst ikke til de mest optimistiske når han bl. a. skriver:

Biskopene som møttes på Synoden var like forvirret da den sluttet som da den begynte. Arbeidet hadde blitt forlenget med en uke i håp om at de kunne samle seg om tydelige og kraftige uttalelser både om prestenes situasjon og om den sosiale nød og rettferdighet i dagens verden, resolusjoner som man håpet ville kunne hjelpe paven. Men da Synoden endte, ble biskopene bare bedt om å stemme over en vag formulering om den foreslåtte ordinering av gifte menn — Synodens mest kontroversielle sak.

Mange biskopers skuffelse gjen-speiler Synodens arbeide denne gang, det var en Synode som på en eller annen måte ikke fikk gjort noe helt riktig. Da de 211 representantene kom til Roma i slutten av september, oppdaget de for det første at de dokumentene som Vatikanets kontorer la frem for dem, ikke var helt de samme som de man hadde fått tilsendt tidligere på året til bruk i forberedelser og konsultasjoner hjemme. Formelt gikk ellers alt meget demokratisk for seg, alle delegerte kunne forlange ordet og bruke opptil åtte minutter til innlegg i selve Synodehallen. Men dette førte til at det ble svært liten tid til overs for samtaler biskopene imellom i mindre, uformelle grupper. De fikk ikke særlig anledning til å utveksle og drøfte sine ideologiske og kultu-

relle synspunkter og forskjellen fra område til område.

(St. Olav berørte dette siste i den første rapporten fra Synoden i nr. 20 hvor vi sa at mange ting druknet «i de lange intervensjonsner hav». — Red.)

Men Kenneth Woodward fortsetter:

Mange av Synodens feil kan imidlertid føres tilbake til biskopene selv. Bare noen få nasjonale hierarkier, spesielt i Canada, i Frankrike og i et par mindre biskopkonferanser hadde tydeligvis forberedt seg omhyggelig på de vanskelige spørsmål som skulle behandles. Få av de delegerte kunne si at de talte på vegne av sine egne prester — for ikke å snakke om legfolk — siden de ikke hadde rådført seg med noen av partene før de reiste til Roma. Og selv om flere delegasjoner la frem undersøkelser om sine prester, basert på spørreskjemaer, var noen av biskopene svært tilfældige og vage i sin vurdering av resultatene av disse undersøkelser.

Et klassisk eksempel på nettopp dette var behandlingen av det omfattende undersøkelsen om amerikanske presters synspunkter som den amerikanske delegasjonen hadde med seg på Synoden. På en pressekonferanse ignorerte biskop Byrne fra Minneapolis — St. Paul ganske enkelt noen av de mest oppsiktsvekkende punkter i de psykologiske undersøkelser, og i Synodehallen klarte kardinal Krol å tolke de amerikanske presters flertalls-støtte for det valgfrie sølibat dit hen at det bare betød at prestene ønsket mer frihet.

Kenenth Woodward skriver til slutt bl. a. dette:

Likevel kan man ikke si at Synoden ble en fullstendig mislykket affære. Bl. a. kardinal Krol fremholdt at den hadde gitt verdifull og nyttig lærdom, og mange biskoper var tydeligvis enige i dette. Det er ikke sikkert at vi vil få høre hva biskopene lærte. Men kanskje den ting at Synoden ikke klarte å finne frem til felles løsninger for en Kirke med kulturell mangfoldighet var den viktigste lærdommen tross alt.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stillemesse	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 7244	9.00 9.45 og	11.00 19.00
St. Hallvard kirke, Franciskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 10.00 18.30	11.00 — —
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 212355	11.00	9.30
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587	—	10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45
BERGEN: St. Paul kirke, Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	9.00 19.00	11.00 —
Vår Frue kirke, Helleveien, tlf. 25 73 53 - 25 77 07	9.30	—
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvg. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	11.00
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikals kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: St. Olavs kapell (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45 9.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.45 19.00	11.00 —
St. Elisabeth hospital, Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSSUND N.: St. Eysteim kirke, Flinteg. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehus, Jerbaneg. 29	8.30	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: Vor Frue kirke, Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellormveien 50, tlf. 81 050	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1. VII—31. VIII) St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392	19.00 8.00	11.00
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

Under «det dobbelte øye»

Per Arneberg: OKTOBERNETTER
Dikt og litt prosa
Gyldendal.

I år er flere av de store navn i norsk lyrikk tilbake, etter lengere taushet. Vi har omtalt Gunvor Hofmos dikt-samling. Denne gang nærmer vi oss en annen, Per Arneberg. Det er en menneskealder siden han har levert inn dikt, det faktum og hans posisjon i norsk litteratur gjør det til en begivenhet i seg selv. For det er jo en merkelig ting ved denne lyriker, dette er den tredje samling han gir oss, altså ikke på noen måte et grunnlag for gedigne samlede verker. Likevel regnes han som en betydelig kraft i vårt åndsliv. Hans merkelige evner til å beskrive et liv levet under det han vil kalle «et dobbelt øye» og minnet om disse versene og de tilhørende Kai Fjell-tegninger vil for noen av oss være viktige deler i en port inn i poesien og drømmenes virkelighet.

Holder fortryllelsen ennå?

Nå, Per Arneberg har jo blitt litt eldre underveis. Som sine gamle beundrere. Han kan spøke fremdeles, men han kan også bli helt alvorlig:

Se på meg med ditt hjerte,
ikke med øyets nådeløse
grusomme speilblikk.

Se på meg med ditt hjerte
ikke for å tilsløre og dekke over
et livs herjinger
med en fortapt.

Se på meg med ditt hjerte
for at døden
skal vike fra meg
dét sekund.

Det er ord om en angst — ord ikke bare for de innviede, men for alle.

Men i neste nu vugger han både sin egen angst og plutselige usikkerhet inn i sitt livs gleder og drømmer, de som ikke døden er noe egentlig skille for i hans diktning. Ja, han blir litt ellevill etterpå til og med, akkurat som om han alt har glemt. Først:

Buktens havblikk bak oss,
nattfioler, valmueøyne,
noe som ser oss fra hav og land . . .

Mitt liv, ditt liv,
lykke, evighet, dod

Så: «Dikt jeg skrev»:
Det dikt jeg skrev
jog som en pil
mot himmelrommet

og det hadde gnistrende ord
omkring seg,
ord av ømhet og fosforiserende glede.

Det dikt jeg skrev
var et dikt til deg
og det sang
en kontrapunktisk kosmisk melodi
som overdøvet stjernenes taushet.

Nå ligger det utmattet
på sitt papir
det dikt jeg skrev
med en litt emmen brentlukt
av stjernerap og gnistrende ord
og et nærmest usynlig bilde av deg
til hvem jeg egentlig hadde skrevet
det underfulle dikt jeg skrev.

En anmelder skriver om Arneberg at noen vil kalle ham mystiker (Eilif Straume). Og han fortsetter:
Arneberg opplever en større sammenheng enn den vi er oss bevisst til daglig:

Buktens havblikk bak oss
nattfioler, valmueøyne,
noe som ser oss fra hav og land . . .

«Magien i disse linjer gjør oss fredløse og trygge på en gang. Og her er vi ved noe sentralt hos Per Arneberg: dobbeltheten. Han skriver et sted i denne samlingen om «liv levet under dobbelt øye». Vi kan overføre det på hans egen diktning og ganske spesielt på «Oktobernetter». Glåmtene av en kode bak våre liv, hvis tekst er «sparsomt tydet» blander seg med bredere utsyn over livets overflate, over hverdagens her og nu i all sin skiftende mangfoldighet.»

En gammel beundrer av denne «kodetyding» nikker, men forsøker å forsvare seg: Fortryllelsen er tross alt borte. Er den det? Plutselig er leseren igjen fanget av ordene i det hemmelige spill i Per Arnebergs diktning. På en ny måte? Kanskje:

Blomster sender jeg
tulipaner,
røde, springende mot deg som kyss,
hvite liljer,
bleke som piker med store øyne.
Og så de tusen roser
fulle av duft,
løftet mot deg med dugget leppe.
Og liljekonvallene,
selve Nordens ynde,
hviskende i drømme: Her, ja her!

Og en have vet jeg
hvor valmuer står og blør i mørket
med bøyet hode,
mens blonde levkøyer flokkes omkring
og ånder bittersøtt gjennom kvelden.
Rustne henger syrinene over
og teller sine dager.
Bare en gullregn
eier ennå all dagens nåde,
siler sommergul gjennom graners mørke.
Ennå hører jeg humlenes surr
som en tråd av lyd gjennom blomsterduften . . .
Vera, velsignede,
her, ja her!

A. R.

RUSSISK TEATER

AV KJELL HELGHEIM

I 1969 ble det på Slavisk-baltisk institutt ved Universitetet i Oslo holdt et seminar over det russiske drama. I høst utkom forelesningene i bokform, en samling teateressays som omhandler russisk dramatik fra Fonvizin til Bulgakov, fra 1760-årene til vår tid.

I alt ti studenter og lærere har bidratt til essaysamlingen. Fremstillingen er følgelig blitt meget variert, i form og uttrykk som i emne. Men alle bidragene bærer preg av stor fagkunnskap og ekspertise. Det er sikkert en lykke at disse essays opprinnelig har vært muntlig fremført i et seminar, dermed har de «bevart noe av den muntlige fremstillingens friskhet og lett-tilgjengelighet», som Erik Krag uttrykker det i forordet. I innholdsfortegnelsen finner vi internasjonalt kjente forfattere som Gogol, Tsjekhov, Tolstoj og Majakovskij, og andre som vel er mindre kjente for et norsk publikum: Fonvizin, Ostrovskij, Sukhovo-Kobylin, Blok og Bulgakov.

Alf Grannes gir en bred og levende innføring i den russiske komedie i det 18. århundre. På tross av Fonvizins format, er denne tiden på mange måter en forberedende periode for en original russisk dramatisk diktning. En av tidens komediefigurer uttrykker seg slik: «På russisk er min ånd så begrenset, så liten, — på fransk derimot, O que le diable m'emporte, der kommer min ånd ut par une grande porte!» — Russland hadde også sin Jean de France, vår egen Holberg var et av de mange utenlandske forbilder.

Men det russiske teater skulle snart få sine egne, store og høyst originale klassikere, — i 1836 kom Gogols «Revisoren». I en original og skarpsindig analyse av Jostein Børtnes får dette skuespill sine rette dimensjoner, det er jo noe mer enn storartet komedie. Her fremheves det tragisk-groteske i Gogols skuespill, en tolkning som også styrkes av stykkets scenisk sett fascinerende sluttbilde, som skal «fryses» ifølge forfatterens anvisninger.

Som et grotesk drama fremstilles også trilogien «Bilder av fortiden» av Sukhovo-Kobylin i et essay av Erik Egeberg. Den forvrengte og meningsløse verden trer stadig tydeligere frem i de tre stykkene: «Kretsjinskijs bryllup», «Prosessene» og «Tarekins død». Det groteske står sentralt også i vårt moderne teater, og Sukhovo-Kobylin virker skremmende aktuell.

Milada Blekastad skriver om det lyriske, tilsynelatende så udramatisk teater i sitt essay om Aleksander Bloks drama. Dette teater er ikke dramatisk i ordets vanlige betydning, men bærer allikevel i seg en veldig spenning — «spenning mellom mennesket og verden, mellom drøm og virkelighet, det forgjengelige og det tidløse». Spillet mellom illusjon og desillusjon blir særlig virkningsfullt i en scenisk fremstilling. Det er skremmende når illusjonen brytes og teatret viser sine tråder og sitt maskineri. I sluttscenen i enakteren «Fjeleboden» farer alle kulisserne opp og forsvinner, og Pierrot står bedrøvet igjen på den øde scenen — hans brud var en brud av papp. I «Kongen på bytorvet» foregår handlingen i et samfunn av sultne mennesker som i tre lange akter i trekk venter på noen skip

med forsyninger som aldri kommer. Kongen, «den keiserlige fader», sitter høyt på sin trone på bytorvet, men da samfunnet endelig gjør opprør mot ham og styrter han ned, viste det seg at Kongen bare var en marmorstøtte.

En interessant innføring i Leo Tolstojs verden gir Geir Kjetsaa i sitt essay om synd og soning i skuespillet «Mørkets makt». Her er stoffet høydramatisk, sujjettet fant Tolstoj i en «kriminalsak så rystende at den søker sin like i moderne russisk kriminalhistorie». Når man aldri har sett skuespillet oppført, spør man seg unektelig hvordan dette stykket vil virke når det spilles på scenen. Når man leser det, kan det virke noe episk tungt og moraliserende.

Fraværet av handling synes derimot å prege Gorkijs store skuespill «Nattasylet». Aleksej Perminov finner at stykket mangler enhetlig handling og hovedkonflikt, det gir heller ikke uttrykk for et filosofisk system eller klart artikulert livssyn. Her er det spillet som betar og virker fengslende, den farverige miljøskildringen, en broget blanding av tragisk og komisk, det opphøyde og det banale, det rå og det ømme.

I en kortfattet omtale har jeg dessverre ikke anledning til å komme inn på hvert enkelt av bokens 11 essays, som alle er meget interessante. Erik Egeberg skriver om Ostrovskijs skuespill «Tordenværet», Erik Krag om Ostrovskij og Lesage. Steinar Gil gir en fremstilling av Bugakovs «Familien Turbins dager», et historisk skuespill fra borgerkrigen. Martin Nag behandler Majakovskijs fantastiske dramaer — Helge Andersen skriver om «Kirsebærhaven».

De fleste lesere vil i denne essaysamling finne både kjent og ukjent stoff. Essayene om Sukhovo-Kobylin's triologi, om «Familien Turbins dager» og om Bloks lyriske drama, var for meg en spennende innføring i et teater jeg tidligere hadde lite kjenskap til. Av de essays som behandler teater jeg er mer fortrolig med, var analysen av Tsjekhovs «Kirsebærhaven» særlig provoserende.

Analysen av «Kirsebærhaven» inneholder en rekke fine observasjoner og kommentarer, men jeg er personlig svært uenig i analysens konklusjon. Den er utfordrende fordi den egger til et forsvar for godseierinnen, Ljubov Andrejevna, og hennes enestående have.

Det heter her at den dramatiske spenning i stykket utgjøres av spenningsforholdet mellom det statiske miljø og den evolusjon som uavhengig av menneskene forandrer deres eksistens, og videre at det er det trivielle som skaper følelsen av uforanderlighet, av noe statisk. Således fremstår evolusjonen nærmest som fremgang, kort og godt. Men dermed blir Tsjekhovs skuespill forunderlig platt, og den etterlyste dramatiske spenning minimal. — Haven er blendende skjønn og den står i full blomst. Når den huges ned i siste akt, er det ikke bare skjønnheten som forgår, men også Lubov Andrejevnas barndomsverden og drøm. Helt uten tragiske aspekter kan vel ikke denne sluttscenen være? — Jeg synes det er vanskelig, ut fra stykkets tekst, å påstå at «Ljubov Andrejevna er høyt-

Forts. side 353

FORFATTERFORENINGEN

Denne lørdagen, den 27., samles medlemmer av Den Norske Forfatterforening til et møte på Voksenåsen i Oslo. Utfallet av møtet kan bli viktig for hele vårt kulturliv og bør derfor omtales nærmere.

Det har, så vidt vi vet, i månedsvis pågått en drakamp innen den tradisjonsrike forening. Et meget aktivt mindretall av forholdsvis unge forfattere som politisk ofte befinner seg på ytterste venstre fløy har forsøkt på forskjellig vis å få større makt i foreningen og å omdanne foreningen til en politisk kamporganisasjon ut fra et bestemt politisk syn. Møtet lørdag kan bli det avgjørende oppgjør om dette bråket. Det finnes de som faktisk frykter en varig splittelse av DNF på denne sak.

DNF har idag mellom 300 og 400 medlemmer, spredd over hele landet. Det er forfattere som har alle slags politiske oppfatninger og syn og som det ikke lar seg gjøre å bokføre som gruppe under hverken det ene eller det andre politiske parti her i landet. I foreningens lover står det også ganske klart at DNF er en faglig, upolitisk samenslutning. På bakgrunn av dette faktiske forhold, som de unge radikale velger å overse, har styret før møtet sendt ut et PM som vi tillater os å gjengi noe av — på grunn av sakens ganske alvorlige konsekvenser. Vi tror at det ville være til skade

for foreningen, for forfatterstanden og vårt kulturliv som helhet, hvis styrets syn ikke får sterk tilslutning. Noe annet ville bety snevrere rammer, øket intoleranse og et atskillig kaldere klima mellom bokens kvinner og menn...

Det heter i styrets retningslinjer: I Finn Carling-resolusjonen som ble vedtatt med overveldende flertall på årsmøtet 11. februar, ble retningslinjene for foreningens virksomhet trukket opp:

«Foreningens styre må gjennom en aktiv fagforeningspolitikk fortsette arbeidet for å bedre våre forfatters kår. Under dette arbeidet må styret fremdeles være seg bevisst at medlemmene danner en meget uensartet gruppe mennesker med meget forskjellige syn og behov. Man må derfor ikke låse seg fast i noe bestemt bilde av hva det vil si å være forfatter i vårt samfunn, men i stedet finne frem til løsninger som kan tilfredsstille flest mulig av de forskjelligeartede mennesker vår forfattergruppe består av... «Vi vil advare mot en virksomhet som tar særlige hensyn til en bestemt gruppe av våre forfattere, og vil oppfordre til en politikk som fremmer vekstmuligheten for den enkelte forfatter ut fra hennes eller hans spesielle behov og forutsetninger.»

Styret har etter beste evne forsøkt å følge disse retningslinjer. Skal vi kunne arbeide effektivt for å bedre forfatternes kår, må vi stå samlet. Om foreningen engasjerer seg politisk, kan dette uvegerlig føre til splittelse. Styret vil følgelig motsette seg ethvert forsøk på å bruke Forfatterforeningen i politisk øyemed. I likhet med Norsk Journalistlag er Den Norske Forfatterforening en fagforening med medlemmer av alle politiske avskygninger og derfor upolitisk.

Vi i St. Olav vil gjerne uttrykke håp om at denne upolitiske linje igjen seires i Den Norske Forfatterforening.

Helst uten at foreningen splittes. Men går det ikke på annen måte, synes det oss best at ekstremistene på venstre fløy danner en egen sammenslutning. I tilfelle må de gjerne kalle den for den marxistiske-leninistiske forfatter-kampgruppe eller noe lignende.

Å. R.

NYE BØKER

Andreas AARFLOT, Hans Nielsen Hauge. *Liv og budskap*, Oslo-Bergen-Tromsø, 1971. «U-bøkene», Universitetsforlaget.

En forkortet og bearbejdet utgave av Aarflots doktoravhandling. I tillegg til en historisk fremstilling av Hauges liv får vi en samlet teologisk vurdering av den store kristenhøvdings lære og budskap

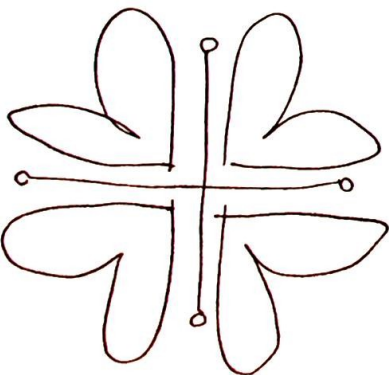
Arvid S. KAPELRUD, *Dødebavsrulene*, Oslo-Bergen-Tromsø, 1971, «U-bøkene», Universitetsforlaget.

Prof. Kapelruds bok fra 1956 om Qumran-funnene er kommet i et nytt og omarbejdet opplag med flere tillegg. En kjent forskers fremstilling av det viktigste arkeologiske funn i senere tid, som kaster nytt lys over de religiøse og politiske forhold i Palestina i det 1. årh. e. Kr. Skrevet med stor kompetanse og klarhet, meget tilgjengelig også for ikke-spesialister.

Sigmund MOWINCKEL, *Offersang og sangoffer*, Oslo-Bergen-Tromsø, 1971, 2. oppl. Innb. kr. 68,00.

Den største norske gammeltestamentlige forskers imponerende verk fra 1951 er også kommet i nytt opplag. Både inspirerende og provoserende for alle som vil sette seg inn i bakgrunnen for Salmenes bok.

Nå er den kommet:

DEN HELLIGE MESSE

De faste deler av messen i fullstendig norsk-latinsk utgave.

Innb. kr. 12,—.

ST. OLAV FORLAG

275

Åge Rønning Alleklovner

Roman om en Oslo-journalist noen hektiske timer i Roma.

Heft. kr. 45,50, innb. 55,00

Gyldendal

RUSSISK TEATER

Forts. fra side 351

travende i sin avskjed med huset. Sjøkket synes å ha gitt seg, sorgen stikker ikke så dypt.» Det er kun de negative sider ved Ljubov som er fremhevet i denne analysen, hennes føleri, passive aristokratiske holdning og selvopptatt-het. Men hun har da sine gode sider, og hun er menneskelig. Når andre personer i dramaet etterlyser kjempene som etter deres mening burde befolke det veldige Russland, innvender Ljubov: «Kjemper, hva skal vi med dem? — Det er kun i eventyrene at kjempene er gode og edle. I virkeligheten er de bare skremmende.» Og det er Ljubov som gir landstrykeren sin siste gullpenge, handlingen er også vakker, selv om den er rett håpløs vurdert på det praktiske plan. Når Trofimov så kjeft ber henne se sannheten i øynene, får han svar på tiltale. — Hvilken sannhet, mine herrer? De spørsmål hun stiller lar seg ikke uten videre avvise. (Se monologen i tredje akt). — Jeg trekker også i tvil at «Ljubov er helhjertet med på festen» i tredje

akt. Ballscenen forekommer meg å være like dramatisk effektiv som Noras Tarantella i «Et dukkehjem», et tragediens høydepunkt uttrykt ved en kontrasterende festscene. I det øyeblikk godset med Kirsebærhaven selges, svinger herskapet seg i «grands ronds» — — —

Det er gledelig at de litterære seminarer under tiden resulterer i en bok — tilgjengelig for det store publikum. Universitetets virksomhet har en tendens til å bli esoterisk, desverre også når det gjelder fag av almen interesse, som litteratur og teater. Jeg tror disse essays om det russiske teater vil bli til glede for mange.

«Russisk teater — et tverrsnitt»,
religert av Erik Krag, Geir Kjetsaa, Erik Egeberg.
Aschehougs forlag, Oslo 1971.

Kjell Helgheim.

Jubileum i Arendal

Et 60 års jubileum er ikke en dag for salutt og store fakter. Heller for stille takknemlighet. Slik ble dagen karakterisert og feiret. Den 11/11 1911 opprettet biskop Fallize menigheten i Arendal, med pastor K. Kjellstrup som sogneprest og frk. Boe og Simiane som «menighet». Den vesle plante har dog fått rotfeste og nu kunne tredje generasjons katolikker ved en særlig gudstjeneste takke for alt, troen og Kirken har gitt dem i disse 60 år.

Herr A. Nilsen ga ved festmotet en kort historikk av menigheten og en «historisk» film kalte mange gode minner i erindringen. «Innflytterne» tol-

ket sin takk ved Hr. Reser, Sr. Hieronyma søstrenes. Nabopresten P. Amstutz hilste fra den eldre menighet og den yngre presten til den yngre menighet og den eldre presten. Biskopen rakk på hjemveien fra Synoden såvidt å sende en hilsen fra Kastrup flyplass.

Alt i alt ikke en stor dag, men en dag man gjerne minnes og som ikke alle våre menigheter vil make å feire like verdig og med slik helhjertet oppslutning. Menighetsrådets formann, fru Stiansen, kan med glede og en smule berettiget stolthet se tilbake på den.

G. G.

Julekrybber — Julekort

Enkeltfigurer, håndmalte i gips, kr. 6,—, 10,50, 13,—, 18,—.
Enkeltfigurer, håndmalte i keramikk, kr. 6,—, 9,—, 17,—.
Komplett sett med 12 figurer, kunststoff, tils. kr. 50,—.
Komplett sett med 13 figurer, kunststoff, tils. kr. 90,—.
Sett med 5 figurer terracottafarvet, høyde 20 cm kr. 120,—.
Okse og esel til ovennevnte à kr. 35,—, får à kr. 18,—.
Sett med 18 figurer, høyde 15 cm. Meget vakre farver kr. 280,—.
Sett med 18 figurer, høyde 18 cm. Meget vakre farger kr. 580,—.
Staller kr. 30,—, 35,—, 50,—, 70,—.

Julekort m/konvolutter. Riktige julemotiver kr. 0,70, 1,25, 1,50, 2,50.
Hummelkalender kr. 13,—. Pauluskalender tysk ell. fransk kr. 9,—.
Fransk lommekalender kr. 9,—. Tysk lommekalender ca. kr. 9,—.

Åpningstider: Torsdager kl. 10—17. Ellers kl. 9—16.
Siste uke før jul kl. 9—18.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1. - Tlf. 20 72 48

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institut	}	Arendal
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Arendal
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Arendal
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke	}	Arendal
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Bergen
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Bergen
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Bergen
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke	}	Hammerfest
St. Mikals Prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Hønefoss
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Lillestrøm
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.	}	Tromsø
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tromsø
St. Olavs Kirke,		
Bispegården	}	Trondheim
St. Olavs Kirke		
St. Olavs Prestegård	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

Kvinnene i det politiske liv

Til slutt i dette nummeret tar vi for oss et helt annet kulturspørsmål, et av de mest aktuelle i 1971: kvinnenes aktive rolle i det politiske liv. Vi har valgt å la en av dagens unge, en gymnasiast, føre ordet.

Asbjørg Javnes på Arendal Gymnas vant nylig førstepremien i en stilkonkurranse som var arrangert av Norske Kvinners Nasjonalråd. Oppgaven het: Hva er det som hindrer så mange kvinner i å ta del i det politiske liv? Hva kan og bør det gjøres for å få flere kvinner med?

Den unge piken fra Arendal svarte bl. a.:

At noe er galt i et samfunn som kaller seg demokratisk, men der nesten halvparten av befolkningen blir tilsidesatt i offentlig styre og behandlet som en hvilken som helst annen særskilt interessegruppe, burde etter hvert gå opp for de fleste. En mengde spørsmål og problemer som kvinner føler på pulsen, blir avgjort på det lokale plan av menn. Husmødrene som oppholder seg i sin kommune hver dag og ser manglene og skjevhetene på langt nærmere hold enn de menn som drar avgårde på arbeid tidlig om morgenen, bør og kan også få makt til å gjøre forandringer — hvis de vil. Det er vel nettopp motivering og interesse det skorter på hos mange kvinner, skjønt i mange tilfelle er det forståelig nok. Men på den annen side finnes det kvinner som når det gjelder å møte samfunnets krav om å følge med i tiden og fornye seg rett og slett tolker det hele dit hen at de går og kjøper seg en parykk, klistrer på seg falske øyenvipper, opererer med stadig varierende skjørtelengder og dermed synes at de har ydet sin skjerv.

Det paradoksale er at disse kvinnene som oftest forsvarer sin manglende innsats på de forskjellige andre områder i samfunnslivet med at de ikke liker å stikke seg frem, ei heller motsi sin mann. Dersom de begynte å tenke litt under parykken, kunne en kanskje få et annet resultat ved valgene enn det sørgelige faktum at cirka ni prosent av landets kommunestyrerepresentanter ved valget i 1967 var kvinner. Vel begynt er halvt fullendt, og dersom gutter ble oppdratt til ikke bare å se på hjemmet som et oppholds- og «service»-sted der de skal oppvartes av moren og søstre, men til selv å gjøre noe for at andre skal ha det hyggelig, dersom gutter og jenter ble oppdratt til å dele alle ansvar og plikter, først i hjemmet og senere på skolen og ute i venneflokken, ville mangt være vunnet.

At kvinner mangler innsatsvilje, halstarrighet, kampmot og lederevne som påstås å være nødvendige kvalifikasjoner for en politiker, kan lett tilbakevises med for eksempel å peke på de mange streikende arbeidernes i begynnelsen av vårt århundre, «Kvinner selv stod opp og strede, som de vare menn», som det så smukt og diskriminerende heter i vår nasjonalsang, og ved å peke på hva kvinnen har fått utrettet på humanitære områder. En burde få kanalisert noe av denne

innsatsviljen og gløden over i det politiske liv, og få kvinnene til å anerkjenne politisk press som et brukbart middel til å fremme sine krav og løse en sak. De snille henstillinger og resolusjoners tid er stort sett forbi, husmorforbund og velledige foreningers høflige forslag til kommunestyre og forskjellige offentlige komiteer blir som regel bare besvart i samme elskverdige ordelag, og så lagt pent til side blant andre henstillinger som ligger og venter på bedre tider.

Dersom årsakene til kvinnenes tilbakeholdenhet i politikken er usikkerhet og manglende kunnskaper, burde også kommunene være interesserte i å rette på dette forholdet, en kan jo ikke godtgjøre syndelig politisk evne over grytene med eventuelt et livløs og totalt uinteressert fiskepudding som eneste selskap. Men det finnes en rekke kursopplegg om våre politiske partier, vår styreform, om kommunalpolitikk og sosiale tiltak i stat og kommune. Det burde gis bedre opplysning om dette, og samtidig kunne en starte en foredragsrekke om politikk, og da særskilt kommunepolitikk i praksis, fulgt av realistisk trening og instruksjon i å behandle saker vedrørende dette. Selv ikke menn har fått evnen til å fremsette budsjettopplegg i vuggegave. Disse tingene kunne

R.I.P.

Vår kjære

Søster Maria Bonaventura,

ANNA STRIETHOLT,

døde i Oslo 27. oktober 1971 i en alder av 49 år og etter 23 års klosterliv i Norge.

Vår kjære medsøster anbefales til de troendes forbønn.

St. Josephssøstrene.

BERGEN

Eches Fårvehandel

NYGARDSGT. 19

BERGEN

$\frac{1}{5}$ Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482

BERGEN

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrsforretning

TORNØEGARDEN - BERGEN

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pølsefabrikk

Solheimgt. 25

Tif. 99 016

Bergen

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG PRYDKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

VESTA · HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

foregå i for eksempel husmorforeninger, for selv om disse ikke skal være partipolitiske, betinger ikke dette at de nødvendigvis også må være totalt upolitiske. Skal kvinner få den innflytelse i politikken som de har rimelig krav på, må de være villige til å ta praktisk politisk ansvar, ikke bare være med i den generelle politiske debatt og henge seg opp i enkeltsaker som flere barnehager, daginstitusjoner og eldreomsorgen, hvor viktige disse tingene enn er. Dette med barnehager og daginstitusjoner er jo ofte en forutsetning for at kvinner skal få samme rettigheter som menn til både å ha barn og hjem og dyrke sine interesser utenfor hjemmet.

Mange skjevheter kunne også være rettet på dersom det ble gjort litt mer vesen av nominasjonsmøtene før valgene. Det er en kjent sak at spinnesiden glimrer stort med sitt fravær ved disse møtene, mens det later til at arrangørene verken tror på reklamens eller kvinnens makt. Her burde mye kunne gjøres ved at kvinnene så å si møtte «mannsterke» opp og nominerte sine kandidater.

Kvinner burde heller ikke være redde for å «klusse» med listene som partiene setter opp ved kommunevalg. For å få

flere kvinner inn i kommune- og bystyrene skulle det være spesielt viktig at de kvinnelige kandidatene ble kumulert, og ingen står vel nærmere til det i disse harde tiden enn de kvinnelige velgerne. At de hittil i så liten grad har benyttet seg av anledningen til dette, mener man er en viktig årsak til at så få kvinnelige kandidater har fått nok stemmer til å nå opp blant dem som er blitt valgt.

Jeg skulle også ønske at flere kvinner ville innse at politikk angår alle, og at alle inviteres til å bli med og bestemme.

De minste ting i vår hverdag er resultater av politiske avgjørelser, og snart må vel også kvinnene finne ut at sjansene til å nå forskjellige mål er større når en står samlet. Hvis flere kvinner innser at politikk ikke bare er kjedelige debatter, tørre tall og høytidelige, uforståelige utlegninger og avgjørelser i Stortinget, vil de også lettere stoppe opp og spørre etter deres plass i det politiske bildet. For tross alt har vi muligheter til å oppnå en viktigere politisk rolle på større scener enn den vi er tildelt i et avluge på valgdagen.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Søndag 5. desember:

RETRETT hos dominikanerne, Neuberggt. 15, fra kl. 9.00 til ca. kl. 14.00.
Leder: Pater Rieber-Mohn.
Retretten begynner med messe i St. Dominikus kirke kl. 9.00.
Mat medtas. Kaffe serveres.
Alle interesserte damer er velkomne.

Søndag 12. desember:

Patronatsfest i foreningslokalet, Akersvn. 5, kl. 19.30.
Tegningsliste utlagt på St. Josephs Institutt. Tlf. 20 27 35. Listen inndras onsdag 8/12.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

OSLO

T. .S JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

**KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER**

jens j. Andersen
TOYENGT 2, Oslo

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvet 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8

Tlf. 23 02 40

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo

Telefon 20 37 24

Byggevarer - Beslag - Ovner

Verktøy - Fliser - Linoleum

Tapeter - Farvehandelvarer

Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A S

Haakon VII's gt. 1, Oslo

Sentralbord 41 77 30

Spesialforretning i

RUSTFRITT STAL

For sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

NEBB
Stedet for alt elektrisk

ØVRE SLOTTSGATE 8, OSLO

